

УДК 796. 063. 342 “465. 14 /16”

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛОНТЕРІВ, ЗАЛУЧЕНИХ ДО СУДДІВСТВА ЗМАГАНЬ З ТЕНІСУ НА СТРУКТУРУ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ГРИ СПОРТСМЕНАМИ 14 І 16 РОКІВ

Тарас МАКУЦ, Володимир ЛЕВКІВ

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Регіональні змагання з тенісу серед юнаків 14 і 16 років супроводжуються організаційними порушеннями правил гри спортсменами. Залучення до суддівства змагань волонтерів поліпшило організацію і проведення змагань, підвищило рівень знань волонтерів про правила гри, їх професійну підготовленість.

Ключові слова: змагання з тенісу, юнаки 14 і 16 років, волонтери, суддівство.

Постановка проблеми. Особливості залучення волонтерів до організації і проведення змагань з тенісу різного рівня не були предметом досліджень. Сьогодні недостатньою мірою обґрунтовано потребу у волонтерах для організації і проведенні змагань з тенісу різного рівня, недостатньо окреслено процедуру залучення волонтерів до суддівства спортивних змагань. На нашу думку, залучення на волонтерських засадах до суддівства змагань з тенісу студентів профільних вищих навчальних закладів сприятиме поліпшенню їх професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-методичних джерел показав, що сьогодні міжнародними нормативними документами чітко окреслено діяльність усіх членів суддівської бригади для проведення змагань з тенісу [1], а також процедура для обслуговування матчів неповною суддівською бригадою [2]. Такий підхід до організації і проведення турнірів спричинює конфліктні ситуації між спортсменами, призводить до втрати видовищності гри, що, загалом, негативно впливає на якість організації змагань та розвиток тенісу в цілому. У той самий час світовою практикою доведено, що поліпшенню організації спортивних заходів сприяє залучення волонтерів до їх проведення [4]. В Україні волонтерський рух переважно спрямований на вирішення соціальних проблем населення [3]. Недостатньо вивченим залишається зміст і напрямки волонтерської діяльності під час організації й проведення змагань з тенісу різного рівня, а також її ефективність.

Мета дослідження – удосконалити організацію і проведення змагань з тенісу серед юнаків 14 і 16 років шляхом залучення волонтерів до суддівства ігор.

Завдання.

1. Визначити структуру організаційних порушень правил гри в теніс під час змагань серед юнаків 14 і 16 років.
2. Установити рівень знань правил гри в теніс у волонтерів, залучених до суддівства змагань серед юнаків 14 і 16 років.
3. Дослідити вплив діяльності волонтерів, залучених до суддівства змагань з тенісу серед юнаків 14 і 16 років, на структуру організаційних порушень спортсменами правил гри.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, соціологічні методи (опитування), педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Організація дослідження. Для визначення структури порушень спортсменами правил гри в теніс під час змагань серед юнаків 14 і 16 років проводилося педагогічне спостереження під час матчів Всеукраїнських турнірів 2 категорії, а саме: турніру Різдвяний (м. Львів 3–7 січня 2010 р.) і турніру Пам’яті Кулечка, (м. Львів 1–5 травня 2010 року). У турнірах узяли участь юні тенісисти двох вікових категорій: 14 років і 16 років. У цілому було проаналізовано 26 матчів, які охоплювали 65 сетів. Для визначення рівня знань волонтерів про правила гри у теніс проводилося опитування у формі тестування два рази: у січні та квітні 2010 року. В опитуванні взяло участь 15 волонтерів. Вони давали відповіді на 20 запитань, які умовно можна поділити на 2 блоки: 1 – вимоги до умов проведення змагань; 2 – інтерпретація правил

гри в теніс у конкретних ігрових ситуаціях. Педагогічний експеримент тривав з лютого до квітня 2010 року. У ньому брали участь 15 волонтерів, які мали 5–7 річний досвід занять тенісом і брали участь у змаганнях з тенісу.

Результати дослідження та їх обговорення. За результатами педагогічного спостереження на початку експерименту виявлено такі організаційні причини порушень правил гри спортсменами й непорозуміння між гравцями після завершенню розіграшу м'яча: визначення сліду від м'яча, ведення рахунку гри, підказки гравцям зі сторони. Структуру порушень правил гри спортсменами різного віку в теніс подано на рис. 1.

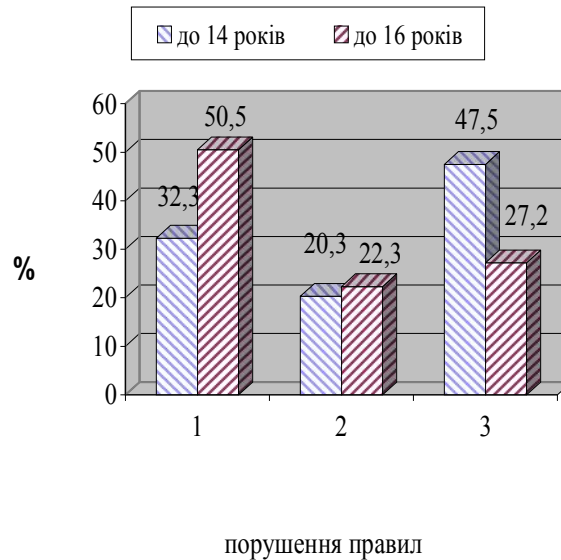

Рис. 1. Структура організаційних порушень спортсменами правил гри в теніс під час змагань серед юнаків 14 і 16 років

Примітки. * – 1 – визначення сліду від м'яча; 2 – ведення рахунку гри; 3 – підказки гравцям зі сторони

У змаганнях серед юнаків віком до 14 років виявлено в середньому 3,8 порушення за сет (32,2%) через визначення сліду від м'яча, в середньому 2,4 порушення за сет (20,3%), спричинене веденням спортсменами рахунку гри, і в середньому 5,6 порушення за сет (47,5%) через підказки гравцям від сторонніх.

У змаганнях серед юнаків віком до 16 років виявлено в середньому 5,2 порушення за сет (50,5%), спричинене визначенням сліду від м'яча, в середньому 2,3 порушення за сет (22,3%) через ведення спортсменами рахунку гри, і в середньому 2,8 порушення за сет (27,2%), спричинене підказками гравцям від сторонніх.

Отже, у змаганнях серед юнаків віком до 14 років найбільша кількість порушень – у середньому 5,6 раз за сет (47,5%), спричинених підказками гравцям під час гри від сторонніх. У той час як у змаганнях серед юнаків віком до 16 років найбільша кількість порушень – у середньому 5,2 разу за сет (50,5%), спричинена визначенням сліду від м'яча.

Незважаючи на різницю в кількості тих чи інших порушень правил гри, у середньому за сет юні тенісисти обидвох вікових груп припускаються більше ніж 10, що вказує на низький рівень організації змагань.

Для суддівства змагань із тенісу були залучені волонтери. Рівень знань волонтерів визначався шляхом анкетування. Результати подано на рис. 2.

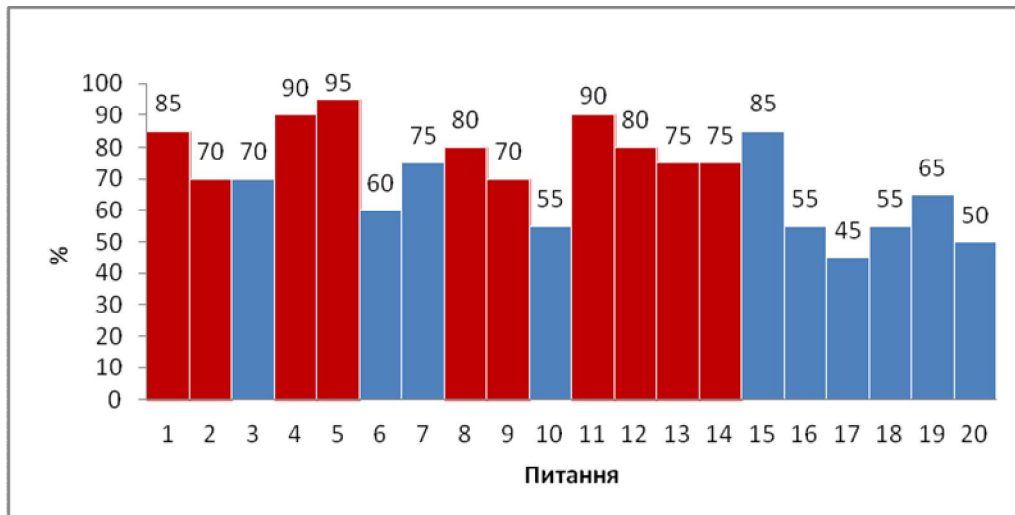

Рис. 2. Загальна кількість правильних відповідей волонтерів (у%)

Отже, 17 респондентів (85%) правильно вказали на ширину ліній корту, 14 респондентів (70%) правильно відзначили висоту сітки посередині корту. Стільки ж респондентів (70%) правильно визначили дії судді в ситуації, коли гравець не влучає у підкинутий для подачі м'яч. 18 респондентів (90%) правильно вказали, що відпочинок на переходах у тайм-брейку не дозволений. 19 респондентів (95%) правильно вказали колір м'ячиків професійних тенісних турнірах. У той же час, лише 12 респондентів (60%) правильно визначили порядок подач гравцями за рахунку 3 : 3 в тай-брейку. 15 респондентів (75%) прийняли правильне рішення в ситуації, коли в парному матчі гравець подає другу подачу і потрапляє у свого партнера. 16 респондентів (80%) правильно прийняли рішення щодо дозволу гравцеві поміняти ракетку перед другою подачею. 14 респондентів (70%) правильно перерахували порушення, за які гравець може бути знятий з турніру, без попередження. Слід відзначити, що лише 11 респондентів (55%) правильно визначили можливість перевірки головним суддею відбиток м'ячика на хардовому корті. 18 респондентів (90%) правильно вказали, що не можна грати матчі на корті, де немає центральної мітки подачі, а 16 респондентів (80%) правильно вказали, що суддя на вищці не може зупинити матч через дощ без дозволу головного судді. Також 15 респондентів (75%) правильно вказали, що гравець, який виграв жеребкування, повинен першим вибирати подачу чи сторону майданчика. Стільки ж респондентів дали правильну відповідь у ситуації, коли гравець А виконав смеш, але після удару зачепив ногою сітку. 17 респондентів (85%) прийняли правильне рішення на дії гравця, який помилився. Лише 11 респондентів (55%) прийняли правильне рішення в ігровій ситуації із зіткненням гравця сусіднього корту. Найменше правильних відповідей (9 разів – 45%) виявлено на питання про необхідність судді визнати свою помилку. Лише 11 респондентів (55%) прийняли правильне рішення за умови відсутності у гравців однієї команди однакової форми. Також 13 респондентів (65%) прийняли правильне рішення в ігровій ситуації, коли ігровий м'яч потрапляє в м'яч, що лежить у межах корту. Половина респондентів (50%) правильно визначили рахунок, при якому матч проводиться за системою коротких сетів.

Таким чином ми бачимо, що найбільші труднощі виникли у 6,10,16,17,18,20 питаннях. Усі ці питання належать до компетенції судді на вищці. Отже, опитування показало, які правила гри в теніс необхідно додатково вивчити з волонтерами.

Ураховуючи результати професійної підготовленості волонтерів, як експериментальний чинник в організований і проведений суддівський семінар, який охопив: теоретичні заняття (8 год.), перегляд і розбір відеозаписів гри (8 год), суддівство гри в якості судді на вищці та аналіз суддівської діяльності (24 год). На теоретичних заняттях розглядалися проблемні питання, щодо інтерпретації правил та вибору правильного рішення в різних ігрових ситуаціях. Перегляд відеоматеріалів гри в теніс супроводжувався обговоренням рішень суддів у формі дискусії. Обговорення завершувалося прийняттям єдиного рішення. На практиці волонтери здій-

снювали суддівство матчів, виконуючи обов'язки судді на вищій. По завершенню гри проводився розбір ігрових ситуацій, в яких волонтери допускалися помилок.

Після завершення семінару було проведено повторне опитування волонтерів. За результатами опитування визначено рівень знань кожного волонтера до початку й після завершення суддівського семінару. Результати подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівень знань про правила гри в теніс у волонтерів

Оцінка	Початок експерименту		Кінець експерименту	
	к-сть	%	к-сть	%
5	4	20	7	35
4	5	25	9	45
3	7	35	4	20
2	4	20	-	-
X	3,45		4,15	
σ	1,05		0,72	
t-St	2,43			

А також результати представлені на рис.3.

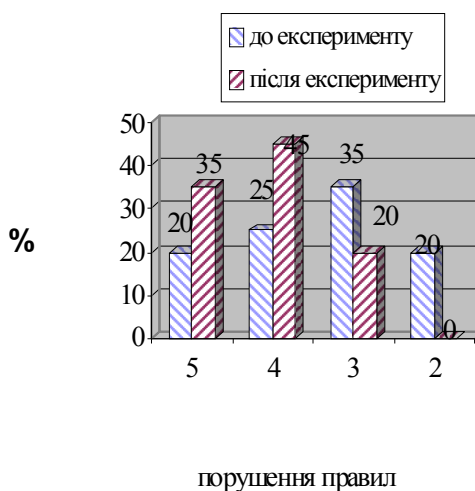

Рис. 3. Структура організаційних порушень спортсменами правил гри в теніс під час змагань серед юнаків 14 і 16 років

Примітки: 5 – оцінка до і після експерименту, 4 – оцінка до і після експерименту. 3 – оцінка до і після експерименту, 2 – оцінка до і після експерименту.

З табл. 1. на початку педагогічного експерименту 4 волонтери (20%) були оцінені 5 балами, 5 волонтерів (25%) – 4 балами, 7 волонтерів (35%) – 3 балами, 4 волонтери (20%) – 2 балами. Наприкінці педагогічного експерименту 7 волонтерів (35%) були оцінені 5 балами, 9 волонтерів (45%) – 4 балами і 4 волонтери (20%) – 3 балами.

Середня групова оцінка волонтерів на початок експерименту становить $3,45 \pm 1,05$ бала, що вказує на задовільний результат. Середня групова оцінка волонтерів на кінець педагогічного експерименту становить $4,15 \pm 0,72$ бала, що вказує на добрий результат. Між результатами оцінювання знань волонтерів на початку і наприкінці педагогічного експерименту t-критерій Стюдента становить 2,43, що вказує на вірогідну різницю з рівнем значущості 95 % ($p \leq 0,05$).

Отже, розроблені методичні рекомендації позитивно вплинули на рівень професійної підготовленості волонтерів. Результати досліджень дозволяють із впевненістю сказати, що волонтери дуже чітко виконували поставлені перед ними завдання, що сприяло поліпшенню ефективності та видовищності гри.

Результати показали, що під час матчів, в яких волонтери виконували обов'язки судді на вищій, у середньому за один сет виявлено 3,6 порушення у змаганнях дітей до 14 років та 2,6 порушення у змаганнях дітей до 16 років. Результати подано на рис.4.

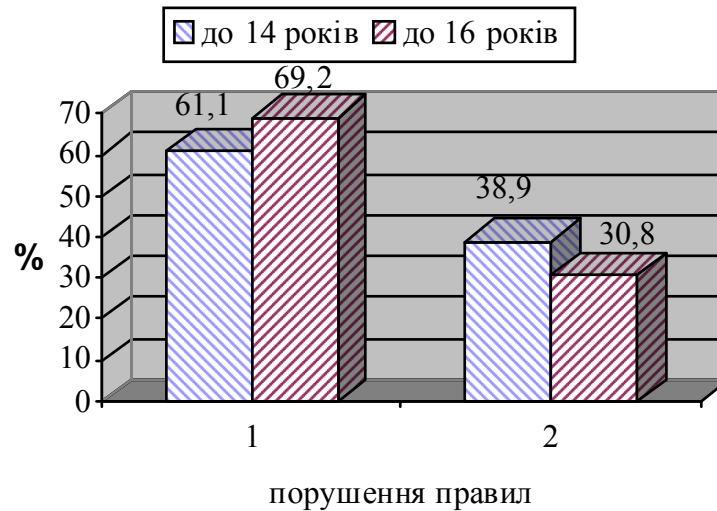

Рис. 4. Структура організаційних порушень спортсменами правил гри в теніс під час змагань серед юнаків 14 і 16 років в кінці педагогічного експерименту

Примітки: 1- визначення сліду від м'яча; 2 - підказки гравцям зі сторони.

Як видно з рис. 4, у змаганнях серед юнаків віком до 14 років виявлено в середньому 2,2 порушення за сет (61,1%) під час визначення сліду від м'яча і в середньому 1,4 порушень за сет (38,9%) під час підказки гравцям зі сторони. Порушень під час ведення рахунку гри не виявлено, оскільки волонтер сам здійснював підрахунок результатів ігор. Якщо на початку педагогічного експерименту в одному сеті було виявлено в середньому $11,8 \pm 3,47$ організаційного порушення, то наприкінці педагогічного експерименту – в середньому $3,6 \pm 1,89$ організаційного порушення. Порівняльний математичний аналіз отриманих результатів вказує на вірогідне зменшення в кінці педагогічного експерименту (t-критерій Ст'юдента становить 9,28 ($p \leq 0,001$)) організаційних порушень за один сет в іграх юних тенісистів віком до 14 років.

У змаганнях серед юнаків віком до 16 років наприкінці педагогічного експерименту виявлено в середньому 1,8 порушення за сет (69,2%) під час визначення сліду від м'яча і в середньому 0,8 порушення за сет (30,8%) під час підказки гравцям зі сторони. Порушень під час ведення рахунку гри також не виявлено.

Якщо на початку педагогічного експерименту в одному сеті було виявлено в середньому $10,3 \pm 2,75$ організаційного порушення, то наприкінці педагогічного експерименту було виявлено в середньому $4,3 \pm 1,26 \pm 1,26$ організаційного порушення. Порівняльний математичний аналіз отриманих результатів вказує на вірогідне зменшення в кінці педагогічного експерименту (t-критерій Ст'юдента становить 8,87 ($p \leq 0,001$)) організаційних порушень за один сет в іграх юних тенісистів віком до 16 років.

Висновки.

1. Педагогічні спостереження на початку педагогічного експерименту дозволили виявити у змаганнях серед юнаків віком до 14 років у середньому 3,8 порушення за сет (32,2%) під час визначення сліду від м'яча, у середньому 2,4 порушення за сет (20,3%), через ведення

спортсменами рахунку гри і в середньому 5,6 порушення за сет (47,5%), спричиненого підказками гравцям зі сторони. У змаганнях серед юнаків віком до 16 років виявлено в середньому 5,2 порушення за сет (50,5%), під час визначення сліду від м'яча, в середньому 2,3 порушення за сет (22,3%), під час ведення спортсменами рахунку гри і в середньому 2,8 порушення за сет (27,2%), спричиненого підказками гравцям від сторонніх.

2. Опитування показало, що в середньому рівень знань волонтерів з правил гри та їх інтерпретації оцінено на $3,45 \pm 1,05$ бала, що відповідає оцінці «задовільно». Зокрема 4 опитуваних (20% від усіх респондентів) виконали завдання на оцінку «відмінно», 5 опитуваних (25%) – на оцінку «добре», 7 опитаних (35%) – на оцінку «задовільно» і 4 опитаних не впоралися із завданням. Аналіз результатів показав, що волонтери добре знають питання, пов'язані з умовами проведення змагань і недостатньо обізнані з питаннями, пов'язаними з інтерпретацією правил гри в конкретній ігровій ситуації.

3. Опитування наприкінці педагогічного експерименту виявило, що в середньому рівень знань волонтерів про правила гри та їх інтерпретації оцінено $4,15 \pm 0,72$ бала, що відповідає оцінці «добре». Зокрема, 7 волонтерів (35%) були оцінені 5 балами, 9 волонтерів (45%) – 4 балами і 4 волонтери (20%) – 3 балами. Виявлено вірогідне поліпшення в кінці педагогічного експерименту рівня знань волонтерів ($t\text{-}St=2,43$ ($p \leq 0,05$)). Отже, розроблені методичні рекомендації позитивно вплинули на рівень професійної підготовленості волонтерів, що підтверджує їх ефективність.

4. На початку педагогічного експерименту в одному сеті було виявлено в середньому $11,8 \pm 3,47$ організаційного порушення в іграх юних тенісистів віком до 14 років та в середньому $10,3 \pm 2,75$ організаційного порушення в іграх юних тенісистів віком до 16 років. Наприкінці педагогічного експерименту було виявлено в середньому $3,6 \pm 1,89$ організаційного порушення в іграх юних тенісистів віком до 14 років та в середньому $4,3 \pm 1,26$ організаційного порушення в іграх юних тенісистів віком до 16 років. Виявлено вірогідне зменшення в кінці педагогічного експерименту організаційних порушень за один сет у іграх юних тенісистів віком до 14 років ($t\text{-}St=9,28$ ($P \leq 0,001$)) та в іграх юних тенісистів віком до 16 років ($t\text{-}St=8,87$ ($P \leq 0,001$)). Отже, діяльність волонтерів сприяла зменшенню кількості конфліктів між гравцями й підвищенню видовищності гри, що вказує на доцільність залучення волонтерів до проведення змагань з тенісу і підтверджує ефективність розроблених методичних рекомендацій.

Список літератури

1. Правила тенніса 2009. – К. : Федерация тенніса Украины, 2009. – 34 с.
2. Процедуры регламента ФТУ для главных судей. – К. : Федерация тенніса Украины, 2009. – 14 с.
3. Волонтери в соціальній роботі / упоряд. : О. Главник, Н. Романова, Т. Дружченко – К. : Главник, 2006. – 128 с.
4. Волонтерство : poradnik для організатора волонтерського руху / укладач: Лях Т. Л.; авт. кол. : О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверева, Н. В. Зимовець та ін. – К. : Волонтер, 2001. – 176 с.

ВЛИЯНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВОЛОНТЕРОВ, ПРИВЛЕЧЕННЫХ К СУДЕЙСТВУ СОРЕВНОВАНИЙ ПО ТЕННИСУ, НА СТРУКТУРУ ОРГАНИЗАЦИОННЫХ НАРУШЕНИЙ СПОРТСМЕНАМИ 14 И 16 ЛЕТ ПРАВИЛ ИГРЫ

Макуц ТАРАС, Левкив ВЛАДИМИР

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. Региональные соревнования по теннису среди юношей 14 и 16 лет сопровождаются организационными нарушениями спортсменами правил игры. Привлечение к судейству соревнований волонтеров улу-

чшило організацію и проведення соревнований, повысило уровень знаний волонтеров о правилах игры, их профессиональную подготовленность.

Ключевые слова: соревнование по теннису, юноши 14 и 16 лет, волонтеры, судейство.

**INFLUENCE OF VOLUNTEERS ACTIVITY,
INVOLVED IN JUDGING TENNIS COMPETITIONS,
ON THE STRUCTURE OF ORGANIZATIONAL RULE VIOLATIONS
BY SPORTSMEN AGED 14 AND 16**

Taras MAKUTS, Volodymyr LEVKIV

Lviv State University of Physical Culture

Annotation. Regional competitions in tennis among youths aged 14 and 16 are accompanied by organizational rule violations by the sportsmen. Volunteers involvement in judging the competitions improved the organization of competitions, increased the level of volunteers knowledge about the rules of the game, their professional preparedness.

Key words: competition in tennis, youths aged 14 and 16 years, volunteers, judging.